स्निग्धेषु त्रि०मेदि०। ५हृष्टे, ६परीवादे, ७युद्धे च न० मेदि० "तत्र जघ्नं रघोर्घोरं पार्श्वमीयजनैरभूत्" रघुः ८देहे पु० शब्दचि०। भावे यत्। ९जनने न०। १०मातृव्यस्यायां स्त्री मेदि०। जनाय हितं यत्। ११जनहिते त्रि०। "तुष्टाव जघ्नं विश्वजनं जनार्द्दनम्" भाग० ११।६।३ जघ्नशब्दात् उत्करा० चतुरर्थ्यां छ। जघ्नीय तद्धिते त्रि०। "याहीति जघ्नामवदत् कुमारी" रघुः। १२प्रीतौ स्त्री हेम०। जनस्य जल्पः जन+जल्प ऽर्थे यत्। १३जनस्य जल्पे पु०।

जघ्नु पु० जन-युच् वा०-न अनादेशः। १धातरि २यज्ञे ३प्राणिनि च मेदि०। भावे युच्। जनने पु० "जघ्नतायाहितीयोऽयं जघ्नुर्हि मम सर्वथा" हरिवं० १२५ अ०।

जप उच्चारणे वाचि च भ्वा० पर० सक० सेट्। जपति अजापीत्-अजपीत्। जजाप जेपतुः। जप्ता। "एतदक्षरमेतां च जपन् व्याहृतिपूर्विकाम्" मनुः। "ततः सप्रणवां सव्याहृतिकां गायत्रीं जपेत्" गोभि० "जपेत् प्रणवं मध्ये" चण्डीशब्दे दृश्यम्।

अभि+आभिमुख्येन जपे "चकार रक्षां कौशल्या मन्त्रैरभिजजाप च" रामा० अयो० २५।३०। सम्यक्कथने च उप+भेदने। (काशफुञ्जनि देखो) "चक्रारं कुरुराजस्तु मनैः कर्णमुपाजपत्" भा० वि० २२।६ "उपजप्यानुजपेत्" मनुः "उपजापः कृतस्तेन" माघः।

जप त्रि० जप-कर्त्तरि अच्। १जपकारके। "कर्णे जपैराहितरत्नशोभा" भट्टिः। ततस्तु "विद्यते काले जपते जपतामपि" भा० आनु० २८अ०। कारण्डपृष्ठशब्दे १८६०पृ० दृश्यम्। भावे अप्। २मन्त्रादेरावृत्तौ चण्डीशब्दे दर्शित सप्तशत्याः २पाठे च। तत्प्रकारो यथा तन्त्रसा० "मनः संहृत्य विषयान्मन्त्रार्थगतमानसः। न द्रुतं न विलम्बञ्च जपेन्मौक्तिकपङ्क्तिवत्। जपः स्यादक्षरावृत्तिर्मानसोपांशुवाचिकैः। धिया यदक्षरश्रेणी वर्णस्वरपदात्मिकाम्। उच्चरेदर्थसंदृब्धा मानसः स जपः स्मृतः। जिह्वोष्ठौ चालयेत् किञ्चिद्देवतागतमानसः। किञ्चिच्छ्रवणयोग्यः स्यादुपांशुः स जपः स्मृतः। मन्त्रमुच्चारयेद्यत्तु वाचिकः स जपः स्मृतः। उच्चैर्जपाद्विशिष्टः स्यादुपांशु र्दशभिर्गुणैः। जिह्वाजपः शतगुणः साहस्रो मानसः स्मृतः। जिह्वाजपः स विज्ञेयः केवलम् जिह्वया बुधैः"। तत्र वर्ज्यानि "विष्मूत्रोत्सर्गमैथुनादियुक्तः कर्म कारोत्र च। जपार्चनादिकं सर्वमपवित्रं भवेत् प्रिये!। मलिनाम्बरकेशादिसंसर्गैर्गन्धमत्र संयुतः। यो जपेत्तं दहत्याशु देवता गुप्तिसंस्थिता। आलस्यं जृम्भणं निद्रां क्षुतं निष्ठीवनं भयम्। नीचाङ्गस्पर्शनं कोपं जपकाले विवर्जयेत्"। देवताभेदे करमालाविशेषनियमो यथा

"तर्जनीमध्यमानामा कनिष्ठा चेति ताः क्रमात्। तिस्रोऽङ्गुल्यस्त्रिपर्वाणो मध्यमा चैकपर्विका। पर्वद्वयं मध्यमाया मेरुत्वेनोपकल्पयेत्। अनामामध्यमारभ्य कनिष्ठादित एव च। तर्जनीमूलपर्यन्तं दश पर्वसु संजपेत्। अनामामूलमारभ्य कनिष्ठादित एव च। तर्जनीमध्यपर्यन्तमष्टपर्वसु संजपेत्"। एतद्वचनन्तु अष्टोत्तरशतादिविषयम्। शक्तिविषये पुनः। "अनामिकात्रयं पर्व कनिष्ठादित्रिपर्विका। मध्यमायाश्च त्रितयं तर्जनीमूलपर्वणि। तर्जन्यग्रे तथा मध्ये यो जपेत् स तु पापकृत्। अनामामूलमारभ्य प्रादक्षिण्यक्रमेण च। मध्यादिमूलपर्यन्तमष्टपर्वसु संजपेत्"। श्रीविद्याविषये तु। "अनामामध्यमयोस्तु मूलाग्रञ्च द्वयं द्वयम्। कनिष्ठायाञ्च तर्ज्ज्याश्च त्रयं पर्व सुरेश्वरि!। अनामामध्यमयोस्तु मेरुः स्यात् द्वितयं शुभम्। प्रदक्षिणक्रमाद्देवि! जपेत् त्रिपुरसुन्दरीम्। कनिष्ठामूलमारभ्य प्रादक्षिण्यक्रमेण च। तर्जनीमूलपर्यन्तमष्टपर्वसु संजपेत्। एतदपि अष्टोत्तरशतादिविषयम्। "अङ्गुलीर्न वियुञ्जीत किञ्चिदाकुञ्चिते तले। अङ्गुलीनां वियोगाच्च छिद्रे च स्रवते जपः। अङ्गुल्यग्रे च यज्जप्तं यज्जप्तं मेरुलङ्घने। पर्वसन्धिषु यज्जप्तं तत्सर्वं निष्फलं भवेत्। गणनाविधिसङ्कल्पं योजयेत्तज्जपं यतः। अङ्गुल्यग्रे राजसस्तेन गणयेत् सर्वथा बुधः। हृदये हस्तमारोप्य तिर्यक् कृत्वा कराङ्गुलीः। आच्छाद्य वाससा हस्तौ दक्षिणेन सदा जपेत्"। जपसंख्यासाधने द्रव्यभेदनिषेधो यथा। "नाक्षतैर्हस्तपर्वैर्वा न धान्यैर्न च पुष्पकैः। न चन्दनैर्मृत्तिकया जपसंख्याञ्च कारयेत्"। तत्र विहितद्रव्याणि "खात्वा कुशोदसिन्दूरं गोमयञ्च करीषकम्। एभिर्निर्माय वटिकां जपसंख्यान्तु कारयेत्"। वर्णमाला जपविषयो यथा। "सबिन्दुं वर्णसञ्चार्य पदान्मन्त्रं जपेद्बुधः। अकारादिहकारान्तं बिन्दुयुक्तं विभाव्य च। वर्णमाला समाख्याता चतुर्लोकविलोभनः। पञ्चाशल्लिपिभिर्भिन्ना विहिता सर्वकर्मसु। अका-